

Марія САНКОВИЧ

*аспірант кафедри всесвітньої історії
факультету історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3094-5238>
e-mail: mariya_sankovih@ukr.net*

НАФТОГАЗОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ПРИКАРПАТТЯ У ПЕРІОД ДРУГОЇ РАДЯНІЗАЦІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ (1944–1953)

Зазначено, що період другої радянської західноукраїнських земель супроводжувався інтенсивним процесом індустріалізації – вище керівництво СРСР ставило високі завдання: швидкими темпами наздогнати всі інші регіони УСРС у важкій промисловості, відбудові старих заводів і фабрик, а також розвивати нові. Визначено, що основний акцент робили на нафтогазовій промисловості, на корисні копалини якої Прикарпаття було багатим. Проаналізовано процес радянської індустріалізації у вказаний хронологічний період, а також розвиток перших нафтопереробних заводів. З'ясовано, що в Івано-Франківській обл. (тоді – Станіславській) розпочалося активне будівництво нафтогазових водогонів, вишок і транспортування нафти й газу не лише територією України, а й у Москву та Білорусь. Наведено статистичні дані щодо видобутку нафти та газу за різні часові проміжки. Розкрито основні умови розвитку важкої індустрії Прикарпаття, зазначено, що він призводив до зубожіння населення регіону, виселення і депортації невдоволених за межі країни. Відзначено винайдення нових методів та способів видобутку й переробки нафтових продуктів, що в результаті призвело до будівництва великих заводів, фабрик і підприємств.

Констатовано, що нафтогазова промисловість залишалася важливим спектром розвитку економіки Прикарпаття, а розвій цієї промисловості в період другої радянської індустріалізації стимулював високий темп індустріалізації. Розвиток нафтогазової промисловості дав змогу підноситися нафтопереробній і газовій індустріям, які уможливили підняття рівня економіки на новий щабель. Простежено, що нафтові родовища Станіславської обл. дали можливість розвивати інші галузі економіки, зокрема лісопереробну, кам'яновугільну, соляну тощо. Простежено помітні зрушення у соціальній сфері та покращення побуту населення регіону, пов'язані з аналізованою галуззю.

Ключові слова: нафта, газ, індустріалізація, Прикарпаття, розвиток, радянська, швидке зростання, нафтові родовища, підприємства.

Закінчення Другої світової війни стало початком нового витка розвитку західноукраїнських земель, що ввійшли до складу УСРС. Із приходом сюди других «совітів» розгорнувся і т. зв. процес другої радянської, який відбувався дуже важко

й болісно, оскільки вільні люди Західної України не мали наміру миритися із радянським ярмом, пережитим ще задовго до війни.

Процес другої радянзації Прикарпаття відбувався у всіх напрямках і галузях економіки, культури, освіти, соціального побуту. Однак радянська влада була особливо зацікавлена в нафтових і газових родовищах регіону, а також у корисних копалинах. Однією з відразу націоналізованих галузей була нафтогазова промисловість.

Розвиток нафтогазової промисловості в регіоні історично практично не досліджували – є лише окремі згадки та напрацювання. Дослідник М. Стасів (ім'я не встановлено) у розвідках згадує про корисні копалини й поклади газу на території Прикарпаття і Львівського регіону. Дослідник стверджує, що ця галузь економіки доволі давня у Західній Україні й успішно розвивалася ще до приходу радянської влади. Також інформацію про розвиток цієї галузі можна почерпнути в загальних історичних розвідках економічного спрямування: «Стан, проблеми і перспективи розвитку нафтогазового комплексу Західного регіону України. Тези доповідей і повідомлень науково-практичної конференції», «Розквіт економіки західних областей УРСР (1939–1964 рр.)» тощо.

Мета статті – висвітлити розвиток нафтогазової промисловості в період другої радянзації Прикарпаття, розкрити основні аспекти цього процесу, схарактеризувати економічні можливості регіону, описати сам процес радянзації та його значення для розвитку економіки Станіславщини загалом.

Другий розквіт нафтогазової промисловості Прикарпаття припав на 50-ті роки ХХ ст. На той час усі нафтові промисли регіону перейшли до тресту «Укрнафтавидобування». Комплекс геологорозвідувальних робіт сприяв відкриттю багатьох нових родовищ: у 1951 р. одержали прилив нафти з Глибинної складки Битків-Бабченського родовища, у цей час відкрито Долинське, Північно-Долинське, Старосамбірське, Гвіздецьке, Пнівське, Пасічнянське, Спаське, Струтинське, Орів-Уличнянське, Стинавське. Розпочалося широке запровадження нових методів буріння, інтенсифікації припливу флюїдів і видобування¹.

У серпні 1944 р., після повторного встановлення радянської влади в Західній Україні, відновили роботу другий, четвертий, восьмий і дев'ятий нафтопромисли в м. Бориславі, п'ятий – у смт Східниці та третій, що об'єднавав Устрики, Чорну і Стрільбичі. Також у серпні 1944 р. ухвалою Народного комісаріату нафтової промисловості СРСР було організовано управління «Укрнафтокомбінат» у м. Львові, який об'єднав видобуток нафти й газу та їхнє перероблення².

Систему керування підприємствами комплексу в 1945 р. було реформовано за галузевою засадою. На базі управління «Укрнафтокомбінат» створили: Державне об'єднання «Укрнафта» у Львові з відділами в Бориславі, а пізніше воно розташовувалося у Дрогобичі та столиці України – Києві. Трест «Укрнафтозаводи» – в

¹ Стасів М. Ю. Нафта, газ і озокерит Прикарпаття. Київ: Державне видавництво технічної літератури УРСР, 1959. 68 с.

² Стан, проблеми і перспективи розвитку нафтогазового комплексу Західного регіону України: тези доповідей і повідомлень науково-практичної конференції (Львів, 28–30 березня 1995 р.). Львів, 1995. 241 с.

Дрогобичі, а «Укргазвидобуток» – у Стрию. 11 червня 1945 р. почав діяти в Бориславі навчально-курсний комбінат Державного об'єднання «Укрнафта»³.

Газову промисловість в Україні 1946 р. відокремлено як самостійну галузь, створено Державне об'єднання «Укргаз» із розташуванням управління у Львові. У 1966 р. створено виробниче управління «Укргазпром», якому спочатку підпорядковувалися газовидобувні, а пізніше – газотранспортні, бурові, газопереробні підприємства, науково-дослідні інститути⁴.

У 1946–1947 рр. побудовано газопроводи «Дашава–Калуш–Галич–Добовці», «Бендери–Станіслав» 115 км завдовжки загалом, продуктивністю – 500 тис. м³ на добу. А в жовтні 1948 р. уведено в дію магістральний 500 км газопровід «Дашава–Київ», споруджений у 1946–1948 рр. Прокладено 534,4 км труб – на той час найдовший газопровід в Європі, у 1951 р. його подовжили (через Брянськ) до Москви («Дашава–Москва» 1 530 км завдовжки), а згодом побудовано ще й із Дашави до Мінська і через Вільно до Риги. Продуктивність газопроводу – 5,4 млн м³ на добу⁵.

Саме з території України вперше у світі почали експортувати природний газ – від 1944 р. до Польщі. Його з родовищ Львівщини вивозили за кордон через газопровід «Опари–Самбір–Перемишль–Стальова Воля» (210 км завдовжки, 300 мм упоперек), який збудовано під час німецької окупації та реконструйовано силами «Укргазу» в 1944–1945 рр. За короткий термін було відпрацьовано технологію міждержавної передачі газу та збудовано пункт його передачі в с. Дроздовичах Мостиського р-ну Львівської обл.⁶

У 1950 р. дала нафту перша потужна свердловина в Долині. Наступного року тут утворено нафтовидобувне підприємство «Долинанафта». За 1950–1955 рр. видобуток в цьому нафтовому районі зріс у 20 разів. У 1953 р. на основі Битківського нафтопромислу і Надвірнянської нафторозвідки створено Битківську контору буріння, а 1957 р. – нафтовидобувне підприємство «Надвірнафта» – всі підприємства галузі ввійшли до об'єднання «Укрнафта». У 1969–1972 рр. проведено його реорганізацію⁷.

У Галичині був такий адміністративний поділ: чотири гірничі округи з окрешніми гірничими урядами у Кракові, Ясло, Дрогобичі та Станіславові (тепер – Івано-Франківськ).

Найдавнішою галуззю промисловості західного регіону України, поряд із лісоробками, вважаються нафтопромисли, започатковані в першій половині XIX ст.

³ Розквіт економіки західних областей УРСР (1939–1964 рр.) / відп. ред.: М. І. Петровський та ін. Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1964. 290 с.

⁴ Українська нафтогазова наука. 1899–1999 / Бойко Г. Ю. та ін. Львів: Вид-во «Вільна Україна», 1999. 80 с.

⁵ Овчаренко О. Нафтовидобування в Україні періоду кризи тоталітарної системи: історичний аспект промислової політики. *II Міжнародний конгрес українських істориків «Українська історична наука на сучасному етапі розвитку»*. (Кам'янець-Подільський, 17–18 вересня 2003 р.): доп. та повід.: у 4 т. Кам'янець-Подільський; Київ; Нью-Йорк; Острог: Вид-во НаУОА, 2007. Т. 4. С. 402–407.

⁶ Українська нафтогазова наука. 1899–1999 / Бойко Г. Ю. та ін. Львів: Вид-во «Вільна Україна», 1999. 80 с.: Патріарх нафтогазової промисловості. До 75-річчя Івана Васильовича Діяка. *Геолог України*. 2004. № 3. С. 90–93.

⁷ Історія народного господарства Української РСР: у 3 т., 4 кн. / гол. редкол. І. І. Лукінов. Київ: Наукова думка, 1987. Т. 3. Кн. 2. 440 с.

як дрібні селянські. Згодом вони відокремилися від землеробства і перетворилися на самостійну галузь промисловості та сконцентрувалися довкола таких міст, як Борислав, Надвірна, Долина. У часи Другої Речі Посполитої нафту видобувало 270 різних фірм, а з 23-х нафтопереробних заводів більш-менш нормально працювало лише 12, які здійснювали перероблення відсталим способом на кубових батареях. Возз'єднання західноукраїнських земель із підрадянською Україною справді стало «поворотним пунктом» у розвитку нафтогазової галузі промисловості. Хоча офіційно й бралися до уваги перспективи розвитку того чи того родовища загалом, проте відбулася хижацька експлуатація родового поля у критичних масштабах. Лише в перший рік «звільнення» тут відбудовано і здано в експлуатацію майже 800 свердловин. У відбудовчий повоєнний період їх відновлено й частково реконструйовано. Радянська влада створила геологічну службу – Карпатський науково-дослідний інститут нафти. У загальному видобутку в СРСР питома вага прикарпатської була незначною, але її роль у народному господарстві Української РСР – надзвичайно великою. Західноукраїнський нафтогазовий район розташований на значній відстані від основних нафтових регіонів СРСР. Наявність власних родовищ давала змогу відмовитися від нерационального завезення сюди нафтопродуктів⁸.

Унікальність нафтових родовищ Прикарпаття – великий уміст розчиненого газу у пластовій нафті. Це вимагало визначення способу розробки покладів: із поступовим виснаженням пластової енергії чи з її підтримкою нагнітанням у пласти води під тиском. У нафтовидобувній промисловості СРСР досвіду розроблення родовищ, подібних до Прикарпаття, було недостатньо, і відповідно динаміка основних параметрів, обґрунтована науково-дослідними інститутами, тільки розроблялася. Правильний метод обробки родовища затулювався без припинення форсованого відбору вуглеводів і спаду пластової енергії. Прийняття рішень щодо доцільності підтримки пластової енергії нагнітанням води відбувалося з великим запізненням. Інші родовища через економічну недоцільність підтримки пластової енергії розроблялися на природному режимі – розчиненого газу. У західному регіоні України Надвірнянський нафтопереробний завод № 14 (Станіславська обл.) почав випускати продукцію одним із перших у республіці. У другій половині 40-х років ХХ ст. тривали активні геологорозвідувальні роботи на Прикарпатті. У 1948 р. відкрито нове нафтове родовище у с. Битків Надвірнянського р-ну. Завдяки застосуванню нових технологій на відкритих свердловинах видобуток нафти поступово збільшувався. Формування одного з найбільших нафтогазовидобувних підприємств Івано-Франківщини – Долинського – розпочалося 30 серпня 1950 р. при ліквідації аварії, що сталася під час буріння розвідувальної свердловини № 1. Відкритий фонтан нафтогазового потоку підтвердив наявність глибинних нафтових структур. Тому саме ця дата вважається днем відкриття Долинського нафтового родовища. В окремих джерелах зазначено, що воно відкрите ще 1935 р., коли з неглибоких свердловин, пробурених на землях с. Підлівче, отримано незначні припливи нафти. Нафта з цих свердловин за складом багата на бензинові фракції і, за свідченням очевидців, під час Другої світової війни та в перші повоєнні роки використовувалася як паливо. Із поступовим розбурюванням площі свердловин і збільшенням видобування нафти

⁸ Державний архів Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.). Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 3508. Арк. 170.

була створена дільниця, 1952 р. укрупнена до Долинського нафтопромислу № 1. У 1957 р. на її базі створено нафтопромислове управління «Долинанфта», 1970 р. перетворене на нафтогазовидобувне управління «Долинанфтогаз»⁹.

На долиньському нафтопромислі 1958 р. уперше у СРСР був запроваджений прогресивний метод видобутку нафти – однією свердловиною із двох горизонтів. Долинський нафтопромисел за короткий час посів перше місце в республіці, а його продукція була найнижчої собівартості. Того ж року реконструйовано й розширено нафтопереробний завод у Надвірній. На ньому введено в дію електроенергозасобувальну та бітумну установки, парафіновий цех, атмосферно-вакуумну установку. Використовуючи місцеву сировину, завод щороку збільшував випуск бензину, гасу, дизельного палива й інших нафтопродуктів. Із введенням у дію лінії електропередач Стрий–Івано-Франківськ–Надвірна і підімкненням до неї Надвірнянського нафтопереробного заводу майже у 18 разів збільшилася електроозброєність праці. Це уможливило механізування процесів розливу та навантажування нафти, бітуму, парафіну¹⁰. За запасами вуглеводів найбільшим було Долинське нафтове родовище. Зростання видобутку тут нафти відбувалося до 1966 р. Це зумовлювало введення в експлуатацію нових свердловин, а також розроблення Північно-Долинського і Спаського родовищ у 1960 р., Струтинського – в 1962 р. Максимального видобутку супутнього газу – 1,2 млрд м³ – досягнуто 1963 р., а нафти – 2002 млн т – 1966 р.¹¹. Якщо 1963 р. в УРСР видобували 4 713 тис. нафти, то в Івано-Франківській – 2 495 тис., Полтавській – 747 тис., Чернігівській – 667 тис., Сумській – 477 тис., Львівській – 213 тис., Харківській обл. – 104 тис. т¹². Видобування нафти супроводжувалося виходом супутнього газу. Природний газ на Прикарпатті почали видобувати 1923 р. на Калуському родовищі, а в 30-х роках ХХ ст. організовано перероблення фракцій нафтового газу в Битковій й Ріпному. У 1946 р. виходить постанова Раднаркому СРСР про будівництво першого в Україні магістрального газопроводу «Дашава–Київ» завдовжки 512 км, який здано в експлуатацію 17 листопада 1948 р., а пізніше продовжено на Брянськ і Москву. Після здачі в експлуатацію газопроводу у Львові створено об'єднання «Укргаз», до складу якого ввійшли всі експлуатаційні управління газової промисловості регіону. На базі Стрийського організовано трест «Укргазвидобування».

Наприкінці 1950-х років налагоджено переробку відпрацьованого долиньського газу на сажових заводах. Тоді ж почалося спорудження газопроводу «Косів–Чернівці» та «Надвірна–Станіслав». Підготовка газових ресурсів західних областей України закінчилася 1956 р. введенням у розробку потужного газового родовища Більче-Волиця, з якого було видобуто близько 40 млрд м³ газу. Воно розташоване на північному сході від Стрия і за 8 км від Угерського газового родовища. За величиною запасів виявилось найбільшим на Прикарпатті. Крім того, були відкриті такі родовища, як Свидницьке й Північна Медениця у Львівській обл. і Косівське в Івано-Франківській. У ці роки розвідано два нових газових родовища – Рудківське

⁹ Гузітчук І. О. Становлення промислового видобування нафти на Прикарпатті як передумова створення Музею нафтопромислів Галичини. *Нафтогазова галузь України*. 2013. № 6. С. 44–46.

¹⁰ Історія міст і сіл Української РСР: в 26 т. Івано-Франківська обл. / редкол. тому: Чернов О. О. (голова) та ін. Київ: Гол. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. 639 с.

¹¹ Держархів Івано-Франківської обл. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 3611. Арк. 243.

¹² Губіна О. Як стати Україні нафтовою Оклахомою? *Молодь України*. 1993. 20 квітня.

та Кадобнинське з вільним дебітом свердловин від 200 до 600 тис. м³ на добу. Видобуток із прикарпатських родовищ збільшувався величезними темпами і 1955 р. давав 48 % союзного газу¹³.

На 1 січня 1962 р. промислові запаси природного газу західних областей республіки становили 111,2 млрд м³¹⁴. У середині ХХ ст. споруджено мережу газопроводів республіки: «Угерсько–Гніздичів», «Івано-Франківськ–Угерсько», «Більче-Волиця–Львів–Липники», а також «Шебелинка–Харків», «Шебелинка–Дніпропетровськ», «Шебелинка–Белгород» та ін. Із відкриттям Шебелинського газоконденсатного родовища почався бурхливий розвиток газової промисловості України. Саме Шебелинка стала не лише полігоном колишнього СРСР для випробування і впровадження прогресивних методів розробки та експлуатації родовищ, а й кузницею кадрів для галузі. Виховані на Шебелинці спеціалісти обіймали згодом керівні посади в колишньому Харківському раднаргоспі, об'єднанні «Укрсхідгаз», Харківському, Полтавському та Кримському газопромислових управліннях, апаратах «Укргазпрому», Держнафтогазпрому СРСР, Мінгазпрому СРСР, в організаціях республік Комі, Якутія, Узбекистан, інших регіонах та у провідних наукових організаціях СРСР¹⁵. До 60-х років минулого століття основним джерелом газу в Україні були родовища Прикарпаття, які не містили вуглеводневого конденсату. Із введенням в експлуатацію нового газоконденсатного родовища в Шебелинці виникли труднощі у підготовці газу до подальшого транспортування.

Історія розвитку озокеритної галузі промисловості на Прикарпатті тісно пов'язана з історією нафтопромислу. Виходи озокериту трапляються в районах видобутку нафти. Через те, що практична цінність озокериту («земної смоли», «сала») не була відома, на нього не звертали особливої уваги. Крім бориславських озокеритових промислів, на Прикарпатті видобували його в районі Трускавця, Старуні й Дзвиняча. Видобуток озокериту існував деякий період і на родовищах Поляниця та Небилів. Упродовж усього післявоєнного періоду розвитку цієї промисловості Прикарпаттю надавали великого значення. У Бориславі й Дзвинячі побудовано нові шахти та відновлено старі. Якщо в 1946 р. видобували 852 т, то 1967 р. – 1 236 т¹⁶.

Швидкі темпи розвитку нафтогазової промисловості забезпечувала техніка, що працювала на електричних приводах. Якщо раніше проходження нових свердловин за добу вимірювалося сантиметрами, то нові потужні турбінні бурові верстати дали можливість заглиблюватися на десятки метрів. Надзвичайно продуктивний турбінний спосіб буріння уможливив здачу свердловини в експлуатацію раніше від визначених графіків. Із року в рік збільшувалася кількість автоматики, яка приводилася в дію електрикою. Електричні двигуни повністю витіснили парові. На нафтовидобувних підприємствах тривала заміна свабового й желонкового способів видобутку глибоко насосним. На зміну примітивним способам буріння прийшли досконаліші – роторний і турбінний, алмазне долото. Електробур дав змогу здійснювати буріння глибоких нафтових та газових свердловин у кілька

¹³ Мисьович Р. Становлення нафтогазовидобувного управління «Долинанафтогаз». *З історії Долини: зб. історико-краєзнавчих статей*. Долина, 2012. Вип. V. С. 168–223.

¹⁴ Держархів Івано-Франківської обл. Ф. П–1. Оп. 1. Спр. 3814. Арк. 100.

¹⁵ Нефтедобывающая и газовая промышленность СССР. Статистический сборник, 1966. 666 с.

¹⁶ Бубен О., Головатий М., Стоєвський К., Федунків З. Літопис ВАТ «Прикарпаттяобленерго». Віхи історії. Події та люди. Київ: «Друкарня Діапринт», 2005. 292 с.

разів швидше, ніж турбінним і роторним способами. Пробурені на велику глибину свердловини уможливили введення в експлуатацію запасів нафти на глибоких горизонтах – 5 000 м¹⁷.

Отже, історія і географія нафтогазової промисловості України в середині ХХ ст. зазнала докорінних змін. Якщо у 1950-х роках центром видобутку був Прикарпатський регіон, то в другій половині 1960-х він перемістився на Лівобережжя – у Дніпровсько-Донецький. Однак у нафтогазовидобувній промисловості – одній із провідних ланок економіки Івано-Франківської і Львівської обл. – головну увагу зосереджували на розширенні обсягів видобутку й удосконаленні технології виробництва. У досліджуваній період відбувалися «справжній бум» і гонитва за нафтою та газом. Бурхливий розвиток нафтогазової промисловості пов'язаний із упровадженням новітніх технологій. Завдяки широкому запровадженню турбобурів середня швидкість буріння свердловин подвоїлася. На зміну недовговічному шарошечному долоту прийшло алмазне. Розширення виробничих потужностей і модернізація сприяли нарощуванню випуску нафтопродуктів, при цьому зростала продуктивність праці, фондівіддача. Газова промисловість дуже швидко перетворилася на найпотужнішу сучасну енергетичну галузь. Вивільнивши десятки тисяч робочих рук, вона скоротила в кілька разів спалювання дров, вугілля, мазуту, зробила докілька чистішим. Водночас для нафтогазовидобувної промисловості були притаманні ті самі проблеми, що і для інших галузей соціалістичної економіки. Головною метою було перевиконання плану з видобутку нафти й газу (на відміну від дорадянської доби, коли органи австрійської і польської влад регламентували максимальні можливості експлуатації кожного нафтового поля).

REFERENCES

Boiko, H. Yu. (Ed.). (1999). *Ukrainska naftohazova nauka. 1899–1999*. Lviv: Vyd-vo «Vilna Ukraina» [in Ukrainian].

Buben, O., Holovaty, M., Stoievskiy, K., & Fedunkiv, Z. (2005). *Litopys VAT «Prykarpattiaoblenerho»*. *Vikhy istorii. Podii ta liudy*. Kyiv: «Drukarnya Diaprynt» [in Ukrainian].

Chernov, O. O. (Ed.). (1971). *Istoriia mist i sil Ukrainiskoi RSR: v 26 t. Ivano-Frankivska obl.* Kyiv: Holovna redaktsiia Ukr. rad. entsyklopedii AN URSR [in Ukrainian].

Hubina, O. (1993, Kvitenn 20). *Yak staty Ukraini naftovoiu Oklakhomoiu? Molod Ukrainy* [in Ukrainian].

Huziichuk, I. O. (2013). *Stanovlennia promyslovoho vydobuvannia nafty na Prykarpatti yak peredumova stvorennia Muzeiu naftopromysliv Halychyny. Naftohazova haluz Ukrainy*, 6, 44–46 [in Ukrainian].

Lukinov, I. I. (Ed.). (1987). *Istoriia narodnoho gospodarstva Ukrainiskoi RSR: [u 3 t., 4 kn.]* (Vol. 3, Pt. 2). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

Mysiovy, R. (2012). *Stanovlennia naftohazovydobuvnoho upravlinnia «Dolynanaftohaz»*. *Z istoriyi Dolyny: zb. istorykokraieznavchyykh statei*, V, 168–223 [in Ukrainian].

¹⁷ Держархів Івано-Франківської обл. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 3927. Арк. 173.

Neftedobuvaiushchaia i gazovaia promyshlennost SSSR. Statisticheskii sbornik, (1966). [in Russian].

Ovcharenko, O. (2007). Naftovydobuvannia v Ukraini periodu kryzy totalitarnoi systemy: istorychnyi aspekt promyslovoi polityky. Proceedings of the II International Congress of Ukrainian Historians: *Ukrainska istorychna nauka na suchasnomu etapi rozvytku* (Vol 4, pp. 402–407), Kamianets-Podilskyi, 17–18 veresnia 2003. Kamianets-Podilskyi; Kyiv; New York; Ostroh: Vyd-vo NaUOA [in Ukrainian].

Patriarkh naftohazovoi promyslovosti. Do 75-richchia Ivana Vasylovycha Diiaka. (2004). *Heoloh Ukrainy*, 3, 90–93 [in Ukrainian].

Petrovskiy, M., Hrynovets, I., Lutsyk, I., Mykhailov, V., et. al. (Eds.). (1964). *Rozkvit ekonomiky zakhidnykh oblastei URSR (1939–1964 rr.)*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho un-tu [in Ukrainian].

Stan, problemy i perspektyvy rozvytku naftohazovoho kompleksu Zakhidnoho rehionu Ukrainy. (1995). Proceedings of the Scientific-Practical Conference, Lviv, 28–30 bereznia 1995. Lviv: UNHA, NTSH, Oblasna orhanizatsiia tovarystva «Znannia» [in Ukrainian].

Stasiv, M. Yu. (1959). *Nafta, haz i ozokeryt Prykarpattia*. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo tekhnichnoii literatury URSR [in Ukrainian].

Mariia SANKOVYCH

PhD Student, Department of World History

Faculty of History, Political Science and International Relations

V. Stefanyk Precarpathian National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3094-5238>

e-mail: mariya_sankovih@ukr.net

OIL AND GAS INDUSTRY OF PRYKARPATTIA DURING THE SECOND SOVIETIZATION OF WESTERN UKRAINIAN LANDS, 1944–1953

During the second Sovietization of Western Ukraine, there was an intensive process of industrialization. The top leadership of the USSR set high goals: to quickly catch up with all other regions of the USSR in heavy industry, the reconstruction of old plants and factories, as well as the development of new ones. The main task was set for the oil and gas industry, the minerals in which Prykarpattia was rich. The article analyzes the process of Soviet industrialization in this chronological period and the development of the first refineries. As was investigated, then in the Ivano-Frankivsk region (then – Stanislav region) started the active construction of oil and gas pipelines and towers, and began transportation of oil and gas not only in Ukraine but also to Moscow and Belarus. The article presents an analysis of statistical data on oil and gas production for various periods. The main conditions for the development of heavy industry in Prykarpattia are revealed. At the same time, the development of industry led to the impoverishment of the region's population, eviction, and deportation of dissatisfied people outside the country. However, new methods and ways of extracting and refining petroleum products were invented, which eventually led to the construction of large plants, factories, and enterprises.

Additionally, highlighted that the oil and gas industry remained an essential spectrum of economic growth in Prykarpattia, and its development during the second Sovietization led to a rapid pace of industrialization. Moreover, the development of the industry made it possible to develop the oil refining and gas industries, which allowed them to raise the economy to a new level. Oil fields in the Stanislav region were connected with the growth of other sectors of the economy, for instance, forestry, coal, and salt. Characterizing this industry, the author sees significant changes in the social sphere and improvements in the lives of the population of the region.

Keywords: oil, gas, industrialization, Prykarpattia, development, Sovietization, fast growth, oil fields, enterprises.